

Volume II (2016)

D. M. NICOL, *Konstantinos Paleologos*. Ankara 2013. Türkiye İş Bankası Yayınları, 160 sayfa (16 resim ile birlikte). Çev. E. Kurtluoğlu.
ISBN: 9786053608523

Mehmetcan ŞAHİN

*Libri: Kitap Tanıtımı, Eleştiri ve Çeviri Dergisi'*nde bulunan içeriklerin tümü kullanıcılara açık, serbestçe/ücretsiz 'açık erişimli' bir dergidir. Kullanıcılar, yayıncıdan ve yazar(lar)dan izin almaksızın, dergideki kitap tanıtımı, eleştiri ve çevirileri tam metin olarak okuyabilir, indirebilir, dağıtabilir, çıktısını alabilir ve kaynak göstererek bağlantı verebilir.

Libri, uluslararası hakemli elektronik (online) bir dergi olup değerlendirme süreci biten kitap tanıtımı, eleştiri ve çeviriler derginin web sitesinde (www.libridergi.org) yıl boyunca ilgili sayının içinde (Volume II: Ocak-Aralık 2016) yayımlanır. Aralık ayı sonunda ilgili yıla ait sayı tamamlanır.

Dergide yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

Atıf Düzeni M. Şahin, *Konstantinos Paleologos*. Yazar: D. M. Nicol. *Libri* II (2016) 63-64.
DOI: 10.20480/lbr.2016002

Geliş Tarihi: 15.01.2016 | Kabul Tarihi: 08.02.2016 | Online Yayın Tarihi: 15.02.2016

URL: <http://dx.doi.org/10.20480/lbr.2016002>

Editörya Phaselis Project
www.phaselis.org

**D. M. NICOL, *Konstantinos Paleologos*. Ankara 2013. Türkiye İş Bankası
Yayınları, 160 sayfa (16 resim ile birlikte). Çev. E. Kurtluoğlu.
ISBN: 9786053608523**

Mehmetcan ŞAHİN*

Konstantinos XI. Palaiologos 1449-1453 yılları arasında dört yıl gibi çok kısa bir süre hükümdarlık yapmıştır. Kendisi imparator Manuel II. Palaiologos ve Sırp Prensi Konstantin Dragas'ın kızı prenses Helena'nın yedi oğlundan dördüncüsüydü. Babasının soyadı ile birlikte annesininkini de taşımaktaydı. Yaklaşık on asırdır ayakta duran Doğu Roma İmparatorluğu'nun ya da Edward Gibbon'un adlandırmasıyla, Bizans İmparatorluğu'nun son imparatoruydu. Kendisi aynı zamanda yıkılışından 1123 yıl önce, 11 Mayıs 330'da Konstantinopolis'i kuran ve Hıristiyanlığı da meşrulaştıran imparator I. Konstantinos ile aynı adı taşımaktaydı. Ancak onunla aynı kaderi paylaşmamıştır. Doğu Roma İmparatorluğu onun hükümdarlığının son zamanlarında bir avuç toprak parçasından ibaretti. İmparatorluğunun başlıca sınırları ana hatlarıyla Konstantinopolis şehri ve çevresinin yanı sıra Mora Yarımadası'nın bir kısmı ile Kyklad Adaları'nın bazılarını ve buralara ek olarak diplomatik ilişkilerini sürdürdüğü Türklerin hâkimiyeti altındaki bazı bölgeleri kapsamaktaydı. Ortaçağın o görkemli imparatorluğu zaman ilerledikçe güçlenen Osmanlılar karşısında oldukça zayıf ve çaresiz bir duruma düştü.

Bu sırada, henüz yirmi bir yaşında Osmanlı tahtına geçen Sultan II. Mehmet'in en önemli amacı zayıflayan Konstantinopolis kentini fethetmek oldu. Fatih'in 29 Mayıs 1453'te Konstantinopolis'i fethi sırasında mücadelelerde XI. Konstantinos öldürülmüş; bu suretle kökleri IV. yüzyıla kadar inen Doğu Roma İmparatorluğu tarihe karışmış ve ortaçağ sonlanarak yeniçağ başlamıştır. İnceleme altına alınan bu eser de, Doğu Roma İmparatorluğu'nun son temsilcisi Konstantinos XI. Palaiologos'un doğumundan ölümüne kadarki hayat hikâyesine odaklanmaktadır. Buna ek olarak ölümünden sonraki zaman diliminde vuku bulmuş olaylar, ortaya çıkmış efsaneler ve bu efsaneler üzerinden gerçekleştirilen tartışmalar da ele alınmaktadır. Bu kapsamda eser *Soyağacı* (VII-VI), *Editörün Notu* (IX-X) ve *Önsöz'ün* (XI-XII) ardından yedi ana bölüme ayrılmaktadır.

Küçülen İmparatorluk (1-19) başlıklı birinci bölüm, Konstantinopolis'in batısındaki Trakya kıyılarında 2 Mart 1354 yılında meydana gelen depremin ardından ortaya çıkan mevcut duruma yönelik gözlemlerle başlamaktadır. Bu kapsamda ayrıca imparator Konstantinos XI. Palaiologos'un dedesi Ioannis Kantakuzenos, babası Manuel II. Palaiologos ve abisi Ioannes VII. Palaiologos döneminde imparatorluğun durumu da inceleme altına alınmaktadır. Buna ek olarak Konstantinos XI. Palaiologos'un doğumu, ailesi ile olan ilişkileri, evlilikleri ve sürdürdüğü idari görevler hakkında da bilgilendirmelerde bulunmaktadır.

* M.A., Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Akdeniz Eskiçağ Araştırmaları Anabilim Dalı, Antalya. mehmetcnsahin@gmail.com

Mistras'ta Despot (21-35) başlığına sahip ikinci bölümde ise Konstantinos XI. Palaiologos'un Mora Yarımadası üzerinde yer alan Mistras kenti özelindeki despotluk süreci konu edinilirken, diğer yandan da kendisinin şehri kalkındırmak amacıyla yürüttüğü kültürel, ekonomik ve de sosyal faaliyetler mercek altına alınmaktadır. Ayrıca Papalık önderliğinde toplanan Haçlı ordusu ile Osmanlı ordusu arasında 1444 yılında gerçekleşen Varna Savaşı Konstantinos XI. Palaiologos'un söz konusu bu savaş sırasındaki stratejisi ve savaşın sonuçları ele alınmaktadır. Buna ilaveten ağabeyleri Theodoros ve imparator VIII. Ioannis'in Varna Savaşı'ndan dört yıl sonraki ölümlerine değinilmektedir.

Konstantinopolis'te İmparator (37-52) başlıklı üçüncü bölümde, Konstantinos XI. Palaiologos'un imparator VIII. Ioannis'in ölümünden sonra tahta geçmesi ve imparatorun taç giyme töreninin geçerliliği hakkındaki tartışmalara odaklanılmaktadır. Buna ek olarak kendisinin imparator olmasından sonra hanedanın kalıcılığının önem kazanmasından dolayı yeni bir eş arama süreci ele almasından son olarak XI. Konstantinos ile Sultan II. Mehmet arasında 1449 yılında yapılan antlaşma ve bu antlaşmanın bozulma süreci anlatılmaktadır.

Konstantinopolis'in Düşüşü (53-71) başlığına sahip dördüncü bölümde ise imparator Konstantinos XI. Palaiologos'un kuşatmaya dayanabilmek için yaptığı savunma hazırlıklarına ve ayrıca imparatorun batı krallarına, Vatikan'a ve Mora Yarımadası'nda bulunan kardeşlerine gönderdiği yardım çağrılarını ayrıntılı bir şekilde değinilmektedir. Buna paralel olarak Sultan II. Mehmet'in savaş hazırlıkları, şehri kuşatma ve fethetme süreci de ayrıntılı bir şekilde analiz edilmektedir.

Konstantinos'un Ölümü (73-91) başlıklı beşinci bölümde son Doğu Roma imparatoru Konstantinos XI. Palaiologos'un ölümü ve şehrin kaybedileceğiyle ilgili ortaya çıkmış kehanetlerden bahsedilmektedir. Buna ek olarak şehirden kaçmış olan din adamlarının XI. Konstantinos'un vefatıyla ilgili Papa'ya göndermiş oldukları mektuplara değinilirken diğer yandan imparatorun ölümü hakkında hem Müslüman tarihçiler hem de Hıristiyan din adamlarının yazmış oldukları anekdotlar irdelenmektedir.

Ölümsüz İmparator (93-105) başlığına sahip altıncı bölümde imparator Konstantinos XI. Palaiologos'un dirilmesi ve Türkleri tekrar eski vatanlarına sürmesiyle ilgili efsaneler ele alınmaktadır. Bu kapsamda 19. yüzyılın sonlarına doğru zamanın Hellen şairleri için önemli bir tema haline geldiğinden bahsedilmektedir.

Küllenen Korlar (107-124) başlıklı yedinci ve son bölümde Palaiologos Hanedanı'nın hayatta kalan erkek varislerinin Sultan II. Mehmet, Papalık ve Avrupa krallarıyla olan ilişkileri konu edilirken Avrupa'ya yayılmış olan evlilikler sayesinde hanedanın son ferdinin ölümüne kadarki süreç hakkında da kapsamlı bir değerlendirme yapılmaktadır. Son olarak evlilik veya kan bağı yolu ile kökenlerini Palaiologos Hanedanlığı'na dayandıran kişilerin günümüze kadar süre gelen örneklerine de değinilmektedir. Eser *Kısaltmalar* (125), *Kaynakça* (127-135), *Notlar* (137-151) ve *Dizin* (153-160) kısımlarıyla sonlandırılmaktadır.

Genel olarak bu eserde yaklaşık on asırdır ayakta duran Doğu Roma İmparatorluğu'nun son imparatoru olan Konstantinos XI. Palaiologos'un yaşamı biyografik bir anlatım perspektifinde ele alınmaktadır. Buna ek olarak kendisinin ölümü hem Hıristiyanlar hem de Müslümanlar açısından tarihi kaynaklar ve de sözlü anlatılar ışığında sentezlenerek mercek altına alınmaktadır. Sonuç olarak değerlendirildiğinde, söz konusu eser yalın üslubu ve efsanelerle desteklenen anlatı metodu sebebiyle Doğu Roma İmparatorluğu'nun son yüzyılına ilgi duyanların merakını karşılayabilecek bir çalışma niteliğine sahiptir.